

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

23 11 2016

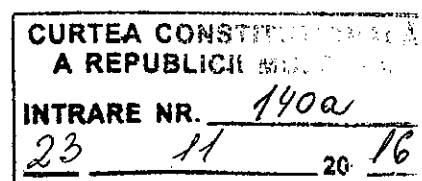
VB nr. 402

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994, cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin(1) lit. g) și art. 39 din Codul Jurisdicției constituționale nr. 502 – XIII din 16 iunie 1995

I. Autorii sesizării:

1. **Bolea Vasile**
2. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
3. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1
4. Telefon: 022817877

1. **Odnostalco Vladimir**
2. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
3. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1
4. Telefon: 022817877; 069522000

SESIZARE

privind controlul constituționalității prevederilor alin. (2) art. 82; art. 102; lit. g) și h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (3) (4) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (17) art. 105; alin. (8) art. 106; alin.1 lit. (d) art. 107, lit. a) și c) alin. (6) art. 108; alin.(1) art.121 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014; controlul constituționalității HOTĂRÎRII Nr. 390 din 16.06.2015 cu privire la planurile (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate, pe meserii, specialități și domenii generale de studii, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior pentru anul de studii 2015-2016, în partea ce ține de de anexele 3 și

OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlul constituționalității unor prevederi ai CODULUI EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014, cum ar fi:

Articolul 82. Tipurile și categoriile instituțiilor

(2) Instituțiile de învățământ superior sînt înființate, reorganizate și lichidate de către Guvern la inițiativa fondatorului.

Articolul 102. Sistemul organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior

Sistemul organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior este format din senat, consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională, consiliul științific, consiliul facultății, consiliul de administrație și rectorul instituției.

Articolul 103. Senatul

(3) Senatul are următoarele competențe și atribuții:

g) elaborează și aprobă regulamentul privind modul de alegere a rectorului, în baza regulamentului-cadru aprobat de Ministerul Educației;

h) confirmă, fără drept de modificare, lista membrilor Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională.

Articolul 104. Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională

(1) Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională are următoarele competențe și atribuții:

a) coordonează elaborarea Planului de dezvoltare strategică instituțională, care cuprinde viziunea, misiunea, strategia de dezvoltare a instituției de învățământ și acțiunile principale pentru o perioadă de cel puțin 5 ani, și îl prezintă senatului pentru aprobare;

- b) monitorizează, evaluează eficiența utilizării resurselor financiare și prezintă senatului pentru aprobare proiectul bugetului instituției de învățământ;
- c) aprobă contractul-tip de studii și cuantumul taxelor de studii;
- d) asigură managementul instituțional privind drepturile de proprietate intelectuală și de transfer tehnologic;
- e) ia decizii, cu avizul favorabil al senatului, privind:
 - dezvoltarea și consolidarea patrimoniului instituției, cu cel puțin 2/3 din numărul voturilor membrilor;
 - inițierea și închiderea programelor de studii, cu cel puțin 2/3 din numărul voturilor membrilor;
 - metodologia de salarizare și stimulare a personalului;
 - activitățile de antreprenariat, parteneriatele public-private și cooperarea cu mediul de afaceri;
 - angajarea în consorții și fuzionarea cu alte instituții de învățământ superior;
- f) organizează și desfășoară alegerile pentru postul de rector în conformitate cu regulamentul instituțional de organizare și desfășurare a alegerilor.

(2) Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională se constituie din nouă membri, după cum urmează:

- a) trei membri desemnați: de Ministerul Educației – un membru, de Ministerul Finanțelor – un membru, de ministerul de resort – un membru. Membrii desemnați nu pot avea calitatea de salariat în cadrul ministerelor respective;
- b) doi membri din rândul cadrelor didactice titulare care nu dețin funcții de conducere și nu sînt membri ai senatului, selectați prin vot secret de adunarea generală a membrilor consiliilor facultăților și a reprezentanților studenți din senat și din consiliile facultăților;
- c) doi membri delegați din partea senatului care sînt experți externi și nu au calitatea de titulari ai instituției respective;
- d) rectorul;
- e) prorectorul responsabil de probleme financiare.

(3) Membrii Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională se desemnează pentru un mandat de 5 ani.

(4) Președintele Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională este ales de membrii acestuia. Angajații instituției nu pot fi aleși în funcția de președinte al Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională.

(5) Componenta Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională trebuie să includă economiști și juriști. Persoana desemnată de Ministerul Finanțelor trebuie să dețină competențe specifice privind monitorizarea și auditarea financiară.

(6) La constituirea Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională se respectă principiul egalității de gen.

(7) Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională se întrunește cel puțin o dată în trimestru sau ori de câte ori este necesar, la inițiativa președintelui sau a cel puțin 1/3 din numărul membrilor.

(8) Membrii Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională desemnați de instituția de învățământ beneficiază de o indemnizație lunară, cu excepția rectorului și a prorectorului. Indemnizația respectivă se plătește din bugetul instituției de învățământ pentru membrii desemnați de aceasta, iar pentru membrii desemnați de fondator și ministerele de resort – din bugetul fondatorului. Quantumul indemnizației este de un salariu mediu pe economie pentru membri și de două salarii medii pe economie pentru președintele Consiliului. Prevederile prezentului alineat nu se aplică în cazul instituțiilor de învățământ în domeniile militarei, securității și ordinii publice.

(9) Membrii Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională poartă răspundere pentru deciziile luate, în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 105. Conducerea instituțiilor

(3) Rectorul se alege de către adunarea generală a cadrelor didactice și științifice titulare și a reprezentanților studenți din senat și din consiliile facultăților cu votul majorității membrilor.

(4) Inițierea procesului de alegere a rectorului se face de către Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională prin publicarea unui anunț cu 2 luni înainte de expirarea mandatului rectorului în exercițiu.

(6) Candidații la postul de rector membri ai Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională nu pot participa la procesul de organizare și desfășurare a alegerilor.

(7) Dosarele candidaților la postul de rector se depun la Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională, care verifică corespunderea acestora cu condițiile stipulate la alin. (5). Alegerile pot avea loc în cazul în care au fost înregistrate dosarele a cel puțin 2 candidaturi eligibile.

(8) Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională face publică lista candidaților eligibili și organizează procesul de alegere a candidatului la funcția de rector de către adunarea generală a cadrelor didactice și științifice titulare și a reprezentanților studenți din senat și din consiliile facultăților. Alegerile se realizează prin vot universal, direct, secret și liber exprimat.

(9) Rectorul este confirmat în post, în baza rezultatelor alegerilor, prin ordinul fondatorului, în termen de cel mult 3 luni.

(10) Rectorul poate fi eliberat din funcție înainte de expirarea mandatului la inițiativa majorității membrilor senatului sau a Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională, a fondatorului, prin decizia adunării generale a cadrelor didactice și științifice titulare și a reprezentanților studenți din

senat și din consiliile facultăților, cu votul majorității membrilor, în caz de:

a) îndeplinire necorespunzătoare a condițiilor specificate în contractul individual de muncă și în Carta universitară;

b) nerespectare a obligațiilor de responsabilitate publică specificate la art. 107 alin. (1).

(11) Rectorul numește prorectorii pe perioada mandatului său nu mai târziu de 6 luni de la data investirii în funcție.

(15) Fondatorul încheie un contract individual de muncă cu rectorul, care include și prevederi ce țin de condițiile de salarizare. Acestea se stabilesc de către fondator la propunerea senatului.

(17) Rectorul prezintă anual senatului, Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională și fondatorilor un raport privind activitatea instituției, care se publică pe pagina web oficială a instituției.

Articolul 106. Administrarea patrimoniului

(8) Instituțiile de învățământ superior au posibilitatea de a crea, independent sau în parteneriat, prin decizii ale Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională, cu votul a 2/3 din numărul membrilor, inclusiv al reprezentantului Ministerului Finanțelor, instituții publice de cercetare și inovare, centre experimentale și didactice, clinici universitare, spitale universitare, stațiuni și terenuri didactice, incubatoare de afaceri, cluburi sportive și studiouri de creație, precum și societăți comerciale, prin care să își realizeze misiunea și să valorifice propriile rezultate ale activităților de cercetare și inovare desfășurate. Aceste decizii sînt aduse la cunoștința fondatorilor. Orice profit realizat din asemenea activități constituie venitul propriu al instituției de învățământ superior și urmează a fi investit obligatoriu în scopul realizării misiunii asumate prin Carta universitară.

Articolul 107. Responsabilitatea publică

(1) Responsabilitatea publică a instituției de învățământ superior constă în:

d) asigurarea eficienței utilizării resurselor și a calității actului managerial, conform prezentului cod;

Articolul 108. Consiliul de etică și management

(6) Dacă, în termen de 3 luni de la data sesizării de către Consiliul de etică și management, instituția de învățământ superior nu întreprinde acțiuni de corectare a abaterilor de la obligațiile de responsabilitate, fondatorul aplică, în termen de cel mult 4 luni de la data constatării abaterii, una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) propune adunării generale a cadrelor didactice și științifice titulare și a reprezentanților studenți din senat și din consiliile facultăților revocarea din funcție a rectorului;

Articolul 121. Învățământul superior medical și farmaceutic.

(1) Învățământul superior medical și farmaceutic se realizează în instituții de învățământ publice acreditate sau autorizate provizoriu prin studii superioare integrate de specialitate și studii de rezidențiat și formare profesională medicală continuă.

Alin. (1) din Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 390 din 16.06.2015:

Se aprobă planurile (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate, pe meserii, specialități și domenii generale de studii, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior pentru anul de studii 2015-2016 cu următorul cuprins: ...

lit. c) Planul de admitere la studii superioare de licență (ciclul I) pentru anul de studii 2015-2016, conform anexei nr. 3;

lit. d) Planul de admitere la studii superioare de masterat (ciclul II) pentru anul de studii 2015-2016, conform anexei nr. 4.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 1

Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului este republica.
- (3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, **drepturile și libertățile lui**, libera dezvoltare a personalității umane, **dreptatea** și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

- (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

- (1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.
- (2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.
- (3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei.

Articolul 16

Egalitatea

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 35

Dreptul la învățătură

Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

Statul asigură, în condițiile legii, dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor.

Studierea limbii de stat se asigură în instituțiile de învățământ de toate gradele.

Învățământul de stat este gratuit.

Instituțiile de învățământ, inclusiv cele nestatale, se înființează și își desfășoară activitatea în condițiile legii.

Instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie.

Învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit. Statul asigură, în condițiile legii, libertatea învățământului religios. Învățământul de stat este laic. Dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinților

Articolul 44

Interzicerea muncii forțate

- (1) Munca forțată este interzisă.
- (2) Nu constituie muncă forțată:
 - a) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;
 - b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;
 - c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale, stabilite de lege.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

- (1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.
- (3) Averea dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.
- (4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.
- (5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.
- (6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și

imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restriângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 127

Proprietatea

(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Articolul 139

Atribuțiile Guvernului în domeniul educației

Guvernul are următoarele atribuții:

g) aprobă planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate cu finanțare de la bugetul de stat, pe meserii, specialități și domenii generale de studiu, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior

CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

Preambulul

... Hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și *de preeminență a dreptului*, să ia primele măsuri pentru garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală ;

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.

Articolul 4

Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

2. Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.

Articolul 14

Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

PROTOCOLUL ADIȚIONAL NR. 1/1952 LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

Articolul 1

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

CONVENȚIEI NR. 29 PRIVIND MUNCA FORȚATĂ SAU OBLIGATORIE

din 28.06.1930, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului Republica Moldova nr. 610-XIV din 01.10.1999

Articolul 4

1. Autoritățile competente nu vor trebui să impună sau să permită impunerea muncii forțate sau obligatorii în folosul unor particulari, societăți sau al unor persoane morale private.

Articolul 6

Funcționarii administrației, chiar atunci când vor trebui să încurajeze populațiile care sunt în sarcina lor să se dedice unei munci oarecare, nu vor trebui să exercite asupra acestor populații o constrângere colectivă sau individuală cu scopul de a le face să muncească pentru particulari, societăți sau persoane morale private.

LEGE NR. 121 DIN 25.05.2012 CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

Articolul 7.

Interzicerea discriminării în câmpul muncii

(1) Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor stabilite de prezenta lege, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității de șanse sau tratament la angajare sau concediere, în activitatea nemijlocită și în formarea profesională. ...

COD NR. 152 DIN 17.07.2014
CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
Articolul 139

Atribuțiile Guvernului în domeniul educației

Guvernul are următoarele atribuții:

g) aprobă planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate cu finanțare de la bugetul de stat, pe meserii, specialități și domenii generale de studiu, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior

LEGE NR. 64 DIN 31.05.1990 CU PRIVIRE LA GUVERN

Articolul 3.

Direcțiile principale ale activității Guvernului

În conformitate cu împuternicirile sale Guvernul:

14) asigură respectarea și executarea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

Articolul 10.

Chestiunile generale ce țin de competența Guvernului

În conformitate cu împuternicirile sale Guvernul:

1) promovează în viață legile Republicii Moldova, decretelor Președintelui Republicii Moldova și exercită controlul asupra executării hotărârilor și ordonanțelor Guvernului

**LEGE NR. 317 DIN 18.07.2003 PRIVIND ACTELE NORMATIVE ALE GUVERNULUI ȘI
ALE ALTOR AUTORITĂȚI ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ȘI
LOCALE**

Articolul 3.

Cadrul juridic

Actele normative se inițiază, se elaborează, se emit și se aplică în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, ale Legii cu privire la Guvern, cu dispozițiile prezentei legi, ale altor acte normative, ținându-se cont de principiile generale ale dreptului.

Articolul 4.

Principii generale

La inițierea, elaborarea, avizarea, expertiza, redactarea, emiterea și aplicarea actului normativ se respectă principiile:

a) coerenței, corelației și subordonării actului normativ legii și actului normativ de nivel superior;

Articolul 5.

Condițiile generale obligatorii pe care trebuie să le întrunească actul normative

(1) Actul normativ trebuie să se integreze organic în sistemul legislației, scop în care:

a) proiectul său trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel, cu care se află în conexiune, cu prevederile legislației comunitare precum și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) proiectul de act normativ întocmit pe baza unui act de nivel superior nu poate depăși limitele competenței instituite prin acel act și nici nu poate contraveni scopului, principiilor și dispozițiilor acestuia.

(7) Actul normativ trebuie să întrunească condițiile legalității, accesibilității, preciziei și, o dată intrat în vigoare, este executoriu și opozabil tuturor subiectelor de drept.

Articolul 8.

Ierarhia actelor normative

(1) Ierarhia actelor normative se structurează în funcție de categoria acestora și de autoritatea publică competentă de a le emite.

(2) Categoriile de acte normative și limitele de competență privind emiterea lor sînt stabilite prin Constituția Republicii Moldova, prin Legea cu privire la Guvern, prin prezenta lege și prin alte acte normative.

(3) Actele normative de executare a legilor, hotărîrilor sau ordonanțelor Guvernului se emit în conformitate cu normele care le dispun.

Articolul 9.

Corelația actelor normative

(1) Corelația actelor normative diferite după puterea lor juridică se stabilește în funcție de competența și statutul autorității publice emitente, precum și de caracterul actelor.

(2) Actele normative ale autorităților administrației publice centrale și locale trebuie să corespundă întocmai prevederilor constituționale, legilor, precum și hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului.

(2¹) Limitele de reglementare pentru Guvern și/sau pentru autoritățile administrației publice și instituțiile abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control sînt stabilite, pentru fiecare

caz aparte, prin legi. Actele normative ale acestor autorități nu pot fi invocate în cazul în care nu corespund prevederilor legislației.

EXPUNEREA ÎNCĂLCĂRILOR CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Constituția Republicii Moldova la art. 35 alin. (6) garantează instituțiilor de învățământ superior dreptul de autonomie.

În acest sens Codul Educației în art. 79 prevede că:

„(1) Instituțiile de învățământ superior dispun de statut de autonomie universitară. (2) Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de organizare și autogestionare, de exercitare a libertăților academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de asumare a unui ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu politicile și strategiile naționale ale dezvoltării învățământului superior. (3) Autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de cercetare științifică, administrării și finanțării și se realizează, în principal, prin:

- a) organizarea, desfășurarea și perfecționarea procesului de învățământ și de cercetare științifică;*
- b) stabilirea specialităților;*
- c) elaborarea planurilor de studii și a programelor analitice în conformitate cu standardele educaționale de stat;*
- d) organizarea admiterii candidaților la studii, ținând cont de criteriile specifice profilului instituției de învățământ superior;*
- e) selectarea și promovarea personalului didactic, științifico-didactic și științific, precum și a celorlalte categorii de personal din instituția de învățământ;*
- f) stabilirea criteriilor de evaluare a activității didactice și de cercetare științifică;*
- g) acordarea titlurilor didactice;*
- h) eligibilitatea tuturor organelor de conducere, prin vot secret;*
- i) rezolvarea problemelor sociale ale studenților și personalului;*
- j) asigurarea ordinii și disciplinei în spațiul universitar;*
- k) găsirea surselor suplimentare de venituri;*

l) stabilirea relațiilor de colaborare cu diverse instituții de învățământ și științifice, centre și organizații din țară și din străinătate.

(4) În plan financiar, autonomia universitară se realizează prin:

a) administrarea resurselor financiare prin conturi bancare, inclusiv a transferurilor de la bugetul de stat;

b) utilizarea resurselor disponibile pentru desfășurarea activității statutare, conform propriilor decizii;

c) acumularea veniturilor proprii din taxe, servicii acordate, lucrări executate și din alte activități specifice, conform nomenclatorului serviciilor prestate aprobat de Guvern;

d) administrarea bunurilor proprietate a instituției și asigurarea condițiilor optime de dezvoltare a bazei materiale a instituției;

e) utilizarea bunurilor proprietate a instituției și a drepturilor aferente pentru realizarea scopurilor statutare ale instituției de învățământ superior.

(5) Instituțiile de învățământ în domeniile milităriei, securității și ordinii publice dispun de autonomie universitară în limitele reglementate de cadrul normativ al autorităților de resort.”

Menționăm că în cazul impunerii unui așa organ precum **Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională** (prin prevederile art. 102; lit. h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (8) art. 106; din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014), autonomia instituțiilor superioare de învățământ este anulată, devenind o prevedere legislativă pur declarativă, lipsită de orice substrat practic, ceea ce încalcă grav principiile statului de drept, prevăzut de art. 1 al Constituției Republicii Moldova, precum și dreptul de autonomie, garantat de Constituția Republicii Moldova la art. 35 alin. (6).

Astfel, nu **comunitatea universitară**, ci anume **Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională** (format din 9 membri, cinci dintre care străini instituției, inclusiv trei membri care reprezintă autoritățile publice centrale) este cel care, conform alin. (1) art. 104 din Codul Educației, *coordonează elaborarea Planului de dezvoltare strategică instituțională; monitorizează, evaluează eficiența utilizării resurselor financiare și prezintă senatului pentru aprobare proiectul bugetului instituției de învățământ; aprobă contractul-tip de studii și cuantumul taxelor de studii; asigură managementul instituțional privind drepturile de proprietate intelectuală și de transfer tehnologic; organizează și desfășoară alegerile pentru postul de rector; ia decizii, cu avizul favorabil al senatului, privind:*

– dezvoltarea și consolidarea patrimoniului instituției, cu cel puțin 2/3 din numărul voturilor membrilor;

- inițierea și închiderea programelor de studii, cu cel puțin 2/3 din numărul voturilor membrilor;
- metodologia de salarizare și stimulare a personalului;
- activitățile de antreprenoriat, parteneriatele public-private și cooperarea cu mediul de afaceri;
- angajarea în consorții și fuzionarea cu alte instituții de învățământ superior.

Prin prevederile nominalizate ale Codului Educației, instituțiilor de învățământ superior le este impus un organ extern, străin mediului universitar, care *de facto* efectuează administrarea activității instituției și exercită și un control extern de oportunitate în toate domeniile de activitate a instituției de învățământ superior. În așa fel sînt depreciați cei patru piloni prin care este caracterizată autonomia universitară conform documentelor internaționale (Magna Carta Universitară 1989, Declarația de la Lisabona 2007, Procesul de la Bologna 1999):

- *Autonomia organizațională: libertatea universității de a-și stabili structura, forma de conducere și relațiile de subordonare și responsabilitate.*
- *Autonomia resurselor umane: libertatea universității de a recruta și selecta resurse umane calificate, responsabilitatea încheierii contractelor de muncă, stabilirea nivelului salariilor, sporului la salariu în funcție de valoarea potențialului uman.*
- *Autonomia academică: libertatea și responsabilitatea universității de a dezvolta programe proprii de studii, definirea structurii și conținutului curriculumului universitar, responsabilitatea asigurării calității acestor programe, a cercetărilor universitare, determinarea procedurilor de selecție a viitorilor studenți.*
- *Autonomia financiară: libertatea universității de asigurare a veniturilor și de alocare a resurselor financiare, stabilirea taxelor de studii, taxelor de cazare în cămine, taxelor la prestări servicii, de finanțare și cofinanțare a cercetărilor universitare, de utilizare și depozitare a resurselor financiare, utilizând proceduri proprii pentru gestiunea eficientă a lor.*

În condițiile în care instituțiile de învățământ superior nu mai dispun de capacitatea de a-și gestiona direct și nemijlocit patrimoniul, de a-și alege ori, după caz, desemna în mod liber organele de conducere, de a-și executa în mod neîngrădit un buget de venituri și de cheltuieli, de a hotărî în mod independent cu privire la politica de personal și de a decide fără nicio constrângere exterioară cu privire la misiunile educaționale și de cercetare asumate, dreptul la autonomie al instituțiilor superioare de învățământ, garantat de Constituția Republicii Moldova la art. 35 alin. (6), devine o fațetă frumoasă ce ascunde o realitate odioasă.

Mai mult decît atît, prin crearea Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională instituțiilor de învățământ superior și fondatorului li se impune o povară financiară suplimentară, deoarece conform alin. (8) art. 104 din Codul Educației, *membrii Consiliului pentru dezvoltare strategică*

instituțională desemnați de instituția de învățământ beneficiază de o indemnizație lunară, cu excepția rectorului și a prorectorului. Indemnizația respectivă se plătește din bugetul instituției de învățământ pentru membrii desemnați de aceasta, iar pentru membrii desemnați de fondator (totodată Codul educației nu prevede desemnarea cărorva membri de către fondator) și ministerele de resort – din bugetul fondatorului. Cuantumul indemnizației este de un salariu mediu pe economie pentru membri și de două salarii medii pe economie pentru președintele Consiliului.

Articolul în cauză utilizează sintagma de **indemnizație lunară** cu referire la onorariul prevăzut pentru membrii Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională. Este o sintagmă confuză și neclară, care nu se regăsește în Codul Muncii al Republicii Moldova Nr. 154 din 28.03.2003 – act legislativ de bază care reglementează în totalitate relațiile sociale în domeniul muncii.

Nu este clară și sintagma **bugetul fondatorului**, mai cu seamă în cazul Instituțiilor private, în care fondatori ai instituției sînt persoane fizice, cetățeni ai Republicii Moldova sau cetățeni străini.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, „*odată ce Statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (...)*”. (Hotărârea din 1 decembrie 2005 pronunțată în Cauza *Pădurari împotriva României*, Hotărârea din 6 decembrie 2007 pronunțată în Cauza *Beian împotriva României*).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat în mod constant, statuând că o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate - să își corecteze conduita (Hotărârea din 29 martie 2000 pronunțată în Cauza *Rotarii împotriva României*, Hotărârea din 23 septembrie 1998 pronunțată în Cauza *Petra împotriva României*).

În cazul în care fondatori ai instituției de învățământ superior sînt persoane juridice de drept privat sau persoane fizice are loc o încălcare flagrantă a mai multor drepturi fundamentale ale acestora.

Prin dispozițiile nominalizate ale art. 104 din Codul Educației, persoanelor fizice, fondatori ai instituției de învățământ superior, li se încalcă dreptul garantat de art. 44 din Constituția Republicii Moldova - *Interzicerea muncii forțate*, precum și de prevederile Convenției nr. 29 privind munca forțată sau obligatorie din 28.06.1930, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului Republica Moldova nr. 610-XIV din 01.10.1999. În sensul art. 2 al prezentei convenții, *termenul „munca forțată sau obligatorie” va însemna orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare, și pentru care numitul individ nu s-a oferit de bună voie*”. Conform art. 4 din Convenție „*autoritățile competente nu vor trebui să impună sau să permită impunerea muncii forțate sau obligatorii în folosul unor particulari, societăți sau al unor persoane morale private.*”

Impunerea (prin alin. (8) art. 104 din Codul Educației) fondatorilor instituției de învățământ superior, inclusiv persoane fizice, a obligației de plată a *indemnizației lunare* membrilor Consiliului pentru dezvoltare strategică, nu este altceva decât impunerea unei munci forțate sau obligatorii, la care fondatorii *nu s-au oferit de bună voie*, în folosul unor particulari (în cazul nostru - membrii Consiliului pentru dezvoltare strategică), deoarece sursele de venit ale fondatorilor - persoane fizice provin în mare măsură din remunerarea muncii lor. Astfel, fondatorii – persoane fizice sînt forțați să plătească *indemnizații lunare* membrilor Consiliului pentru dezvoltare strategică din propriile salarii.

Art. 104, precum și alin. (2) art. 82; alin. (3) (4) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (17) art. 105; alin. (8) art. 106; și lit. a) și c) alin. (6) art. 108 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014 încalcă dreptul la proprietate, garantat de art. 46 din Constituția Republicii Moldova și de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cît și de alin. (1) art. 9 și alin. (1) și (2) art. 127 din Constituția Republicii Moldova.

Art. 9 din Constituția Republicii Moldova proclamă că: „(1) *Proprietatea este publică și privată*”. La rîndul său, art. 127 din Legea Supremă enunță că „(1) *Statul ocrotește proprietatea. (2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.*” În corespundere cu aceste prevederi ale Constituției sînt și dispozițiile Codului Civil al Republicii Moldova, care menționează două forme de proprietate: publică și privată. Astfel, art. 183 Cod Civil statuiază că: „(5) *Instituția poate fi publică sau privată.*”

Prin dispozițiile enunțate Statul a acceptat existența instituțiilor private, inclusiv și a instituțiilor de învățământ superior private, și s-a angajat să garanteze dreptul de proprietate ale acestor instituții. Dreptul de proprietate presupune că proprietarul are *drept de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunului* (art. 315 alin. (1) Cod Civil).

Art. 82 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014 prevede că: „(2) *Instituțiile de învățământ superior sînt înființate, reorganizate și lichidate de către Guvern la inițiativa fondatorului.*” Această prevedere nu face altceva, decât să desființeze dreptul de dispoziție asupra bunului al proprietarului.

Același vector este urmărit și de prevederile art. 102; lit. h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (8) art. 106; alin. (d) art. 107 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014, prin care instituțiilor de învățământ superior private, la baza materială și financiară a cărora stă proprietatea privată, le este impusă *responsabilitatea publică pentru asigurarea eficienței utilizării resurselor și a calității actului managerial*, precum și acceptarea unui organ extern (format din 9 membri, cinci dintre care străini instituției, inclusiv trei membri care reprezintă

autoritățile publice centrale), care *de facto* efectuează administrarea activității instituției și exercită și un control extern de oportunitate în toate domeniile de activitate a instituției de învățământ superior, adică *de facto* valorifică dreptul de dispoziție asupra bunului instituției. Și asta în condițiile în care chiar Codul Educației la art. 143 alin. (3) prevede că : „*Finanțarea instituțiilor de învățământ private se efectuează din sursele fondatorilor și din taxele de școlarizare*”.

Considerăm că prevederile nominalizate din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014 , în urma cărora practic încetează dreptul de dispoziție asupra patrimoniului instituției, constituie o ingerință în dreptul la proprietate al instituției de învățământ superior privat, împiedicând instituțiile private să-și exercite drepturile de care beneficiau înainte de adoptarea sa.

Nefiind un drept absolut, dreptul de proprietate poate fi supus unor restrângeri. Potrivit art. 127 alin. (1) din Constituție, statul ocrotește proprietatea. În același timp, alineatul (2) al aceluiași articol specifică faptul că statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, *dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății*.

Potrivit acestor dispoziții, legiuitorul este competent să stabilească cadrul juridic pentru exercitarea atributelor dreptului de proprietate, în așa fel încât să nu vină în coliziune cu interesele generale ale societății, instituind astfel niște limitări rezonabile în valorificarea acestuia, ca drept subiectiv garantat. Însă, limitarea acestui drept trebuie să îndeplinească în mod cumulativ mai multe criterii, astfel încât ingerința să nu poată fi dispusă în mod arbitrar. Mai mult, criteriile impuse de Constituție sunt în conformitate cu prevederile Curții Europene a Drepturilor Omului, care s-a pronunțat deseori asupra acestei probleme, în condițiile articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană.

Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții Europene, al doilea alineat al articolului 1 (P1-1) trebuie să fie interpretat în lumina principiului enunțat în prima frază a articolului 1 (P1-1) (a se vedea, între altele, *Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH v. Țările de Jos*, din 23 februarie 1995, § 62). În consecință, orice ingerință trebuie să asigure un „echilibru just” între cerințele interesului general al comunității și cerințele de protecție a drepturilor fundamentale ale individului. Preocuparea pentru realizarea acestui echilibru se reflectă în structura articolului 1 (P1-1) integral, inclusiv în alineatul doi al acestuia. Prin urmare, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

Dar, orice restrângere a dreptului de proprietate nu este justificată dacă nu se poate dovedi în mod convingător că este necesară într-o societate democratică. Trebuie demonstrată existența unei necesități sociale imperioase, care a determinat aplicarea acestor limitări asupra exercitării dreptului de proprietate. Așadar, se acceptă ingerința atît timp cît se menține un echilibru între interesul

general al societății și necesitatea apărării drepturilor fundamentale ale persoanei, fapt ce se deduce tocmai din reglementarea cuprinsă în art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție.

În ceea ce privește scopul legitim urmărit prin ingerință, nu putem accepta că restricțiile impuse instituțiilor de învățământ private, prin dispozițiile supuse controlului constituționalității din Codul Educației, servesc interesului public. Considerăm că prevederile contestate restrâng exercițiul drepturilor fundamentale, fără a exista un echilibru sau proporționalitate între restrângerea acestor drepturi și scopul urmărit. Normele supuse controlului constituționalității instituie o restrângere nejustificată a drepturilor fundamentale și nu corespunde criteriilor prevăzute de articolul 54 din Constituție: „[...] (2) *Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.*”

Prin dispozițiile Codului Educației supuse controlului constituționalității, dreptul la proprietate al instituțiilor de învățământ a încetat să fie „efectiv”. Aceste dispoziții nu sînt altceva decât baza legală „prin care Statul ia în posesiune sau autorizează o terță parte să ia în posesiune o parte anumită din proprietate pentru o cauză de utilitate publică”, sau, conform dreptului internațional general, baza legală pentru transfer de proprietate: „...măsurile luate de către un stat pot aduce atingere dreptului la proprietate în măsură în care acesta este interpretat a fi într-atît de inutil, încît trebuie să fie considerat de a fi expropriat, chiar dacă Statul nu pretinde să-l fi expropriat și titlul legal asupra proprietății rămîne formal în posesia proprietarului original” (Corporation și Guvernul Republicii Iraniene; hotărârea provizorie adoptată în decembrie 1983 de către tribunalul Iranului-Statelor Unite). Astfel, deși Codul Educației nu conține în mod expres vreo referință la „expropriere”, prin dispozițiile sale indică în mod clar asupra unei exproprieri.

În cercetarea „echilibrului just” între interesele concurente, cel public general, și cele individuale ale fondatorilor instituțiilor private, există riscul de producere a unor prejudicii iminente grave pentru fondatorii instituțiilor private, ceea ce nu este justificat în raport cu un interes major al societății, fapt care îl vom argumenta în continuare.

În baza prevederilor art. 183 Cod Civil „(1) *Instituția este organizația necomercială constituită de fondator (fondatori) pentru exercitarea unor funcții de administrare, sociale, culturale, de învățământ și altor funcții cu caracter necomercial, finanțată parțial sau integral de acesta (aceștia).* (3) *Pot avea calitate de fondator persoanele fizice și cele juridice, inclusiv persoanele*

juridice de drept public. (4) Fondatorul răspunde pentru obligațiile instituției în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor."

Din aceste prevederi devine cert că fondatorii instituției private (**persoane fizice** și juridice) sînt responsabile pentru obligațiile instituției cu întreg patrimoniul său. Ei poartă o responsabilitate **specială și exorbitantă** care poate fi interpretată ca fiind legitimă numai dacă *fondatorii dispun de garanții procedurale oferite de lege împotriva arbitrarului* (posibilitatea de a controla și influența activitatea instituției), iar *legile statului sînt suficient de precise și previzibile, oferind securitate juridică destinatarilor săi*. Aceste două condiții nu sînt respectate de Codul Educației.

În particular, nu există garanții legale suficiente pentru a proteja fondatorii instituțiilor private împotriva utilizării puterii discrete a Guvernului (care, conform art. 82 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014, *înființează, reorganizează și lichidează instituțiile superioare de învățămînt, inclusiv cele de drept privat*), a Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională (care, conform art. 102; lit. h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (8) art. 106; din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014, beneficiază de competențe exclusive în administrarea instituției de învățămînt privat), și a rectorului (care, conform art. 105 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014, este executor al bugetului instituției, dar nu este numit sau revocat din funcție cu concursul fondatorilor, în așa fel nefiind responsabil în fața persoanelor, care răspund pentru obligațiile instituției cu patrimoniul propriu).

Deși din punct de vedere formal, fondatorii își păstrează poziția intactă, în practică posibilitatea exercitării controlului asupra administrării patrimoniului instituției a fost redus în mod substanțial, fondatorii neavînd garanții procedurale legale împotriva arbitrarului.

Totodată, prevederile alin. (2) art. 82; art. 102; lit. g) și h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (3) (4) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (17) art. 105; alin. (8) art. 106; lit. d) alin. (1) art. 107 și lit. a) și c) alin. (6) art. 108 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014 lezează grav principiul securității juridice.

Deși principiul stabilității/securității raporturilor juridice nu este în mod expres consacrat de Constituție, acesta se deduce atît din prevederile art.1 alin.(3), potrivit căroră Republica Moldova este un stat de drept, cît și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. Referitor la același principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că "unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice". (Hotărârea din 6 iunie 2005 pronunțată în Cauza *Androne împotriva României*; Hotărârea din 7 octombrie 2009 pronunțată în Cauza *Stanca Popescu împotriva României*).

Principiul securității juridice, în strânsă legătură cu principiul general al legalității, constituie deopotrivă principii fundamentale ale statului de drept, stat care este apreciat în bună măsură în funcție de calitatea legilor sale. Curtea de Justiție a Comunităților Europene, în Cauza C-381/97, a statuat că principiul securității juridice face parte din ordinea juridică comunitară și trebuie respectat atât de instituțiile comunitare, cât și de statele membre. De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat în jurisprudența sa (de exemplu, în cauza Marcks împotriva Belgiei, 1979) importanța respectării principiului securității juridice, considerat ca fiind în mod necesar inerent atât dreptului Convenției, cât și dreptului comunitar.

Prevederile alin. (2) art. 82; art. 102; lit. g) și h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (3) (4) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (17) art. 105; alin. (8) art. 106; lit. d) alin. (1) art. 107 și lit. a) și c) alin. (6) art. 108 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014 sînt contrare legislației precedente, nu puteau fi prevăzute, și încalcă grav principiul securității juridice. În special, o normă este previzibilă atunci când „oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice”. Sub acest aspect, principiul securității juridice se corelează cu un alt principiu, dezvoltat în dreptul comunitar, și anume principiul încrederii legitime. Potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Comunităților Europene (de exemplu cauzele Facini Dori v Recre, 199421, Foto-Frost v Hauptzollant Lübeck-Ost, 198722), principiul încrederii legitime impune ca legislația să fie clară și predictibilă, unitară și coerentă; de asemenea, impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice, stabilitatea regulilor instituite prin acestea.

Constituirea, reorganizarea, lichidarea, precum și activitatea nemijlocită a instituțiilor superioare de învățămînt de drept privat se exercitau în conformitate cu prevederile Codului Civil, în special normele incluse în Capitolul II - PERSOANA JURIDICĂ, a Legii învățămîntului nr.547-XIII din 21 iulie 1995, precum și în baza statutului, înregistrat în mod legal. Art. 189 Cod Civil, care rămîne în vigoare, prevede că „Normele de conducere, administrare și reprezentare a organizației necomerciale sînt stabilite prin lege și statutul ei.”

La rîndul său, Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21 iulie 1995 în art. 36 -Învățămîntul privat, prevedea: „(1) Instituțiile de învățămînt privat se pot înființa, reorganiza sau desființa la inițiativa persoanelor fizice și juridice, cu acordul Ministerului Educației, în formele prevăzute de legislația civilă pentru organizațiile necomerciale. (12) Personalul de conducere din învățămîntul privat este numit în funcție de către fondatori în baza unui regulament, aprobat de Ministerul Educației, și trebuie să fie angajat cu norma de bază în instituția de învățămînt respectivă.”

Conform articolul 105 al Codului Educației, rectorul, care este executorul de buget al instituției de învățămînt superior, în instituțiile private nu mai este numit de fondator (subiecte responsabile material), cum prevedea legislația precedentă, ci ales conform unei proceduri speciale de către

adunarea generală a cadrelor didactice și științifice titulare și a reprezentanților studenți din senat și din consiliile facultăților.

Așa competențe și atribuții precum monitorizarea și evaluarea eficienței utilizării resurselor financiare; aprobarea contractul-tip de studii și a cuantumului taxelor de studii; dezvoltarea și consolidarea patrimoniului instituției; inițierea și închiderea programelor de studii; stabilirea metodologiei de salarizare și stimulare a personalului; activitățile de antreprenariat, parteneriatele public-private și cooperarea cu mediul de afaceri; angajarea în consorții și fuzionarea cu alte instituții de învățământ superior; alegerea pentru postul de rector, rezervate în Codul Educației Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională, erau exercitate în condițiile legislației anterioare de către fondatori, ca subiecți care **răspund pentru obligațiile instituției în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor**".

Nu puteau fi previzibile, și încalcă grav principiul securității juridice, dispozițiile art. 106 alin. (8), conform cărora „Instituțiile de învățământ superior au posibilitatea de a crea, independent sau în parteneriat, prin decizii ale Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională, cu votul a 2/3 din numărul membrilor, inclusiv al reprezentantului Ministerului Finanțelor, instituții publice de cercetare și inovare, centre experimentale și didactice, clinici universitare, spitale universitare, stațiuni și terenuri didactice, incubatoare de afaceri, cluburi sportive și studiouri de creație, precum și societăți comerciale, prin care să își realizeze misiunea și să valorifice propriile rezultate ale activităților de cercetare și inovare desfășurate. Aceste decizii sînt aduse la cunoștința fondatorilor.”

Urmare a acestor dispoziții ale Codului Educației, dispoziția de la alin. (4) art. 183 Cod Civil, conform căreia „fondatorul răspunde pentru obligațiile instituției în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor”, devine excesivă și nedreaptă, fapt ce nu a putut fi prevăzut de fondatori.

Toate aceste prevederi ale Codului Educației nu corespund în nici o măsură principiului securității juridice, conform căruia „cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat. Pe scurt, legea trebuie să fie, în același timp, accesibilă și previzibilă”. (Hotărârea din 26 aprilie 1979 pronunțată în Cauza *Sunday Times împotriva Regatului Unit*). Aceste norme nu pot fi legale, căci legalitatea nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea *Halford v. Regatul Unit*, Rapoarte 1997-III, p. 1017, § 49). Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au

dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea *Domenichini v. Italia*, Rapoarte 1996-V, p. 1800, § 33). [...]"

Prevederile Codului Educației supuse controlului constituționalității încalcă prevederile art.22 din Constituție. Prin aplicarea legii noi (Codul Educației) se înlătură efectele Codului Civil și a prevederilor statutelor instituțiilor care nu s-au realizat integral sub imperiul legii vechi.

Articolul 121. Învățământul superior medical și farmaceutic în alin. (1) prevede că "Învățământul superior medical și farmaceutic se realizează în instituții de învățământ publice acreditate sau autorizate provizoriu prin studii superioare integrate de specialitate și studii de rezidențiat și formare profesională medicală continuă". Considerăm această reglementare contrară normelor constituționale, precum și a celor internaționale la care Republica Moldova este parte din următoarele considerente:

1) În condițiile liberalizării învățământului, statul nu este în stare să asigure în deplină măsură accesul tuturor solicitanților la educație de calitate gratuită, și din aceste considerente, alin.(5) al art.35 din Constituție fixează obligația statului de a organiza în condițiile legii instituții de învățământ, atât statale cât și nestatale. Astfel, prin sintagma "*a organiza în condițiile legii instituții de învățământ*" trebuie să înțelegem că atât condițiile în care se pot înființa instituții de învățământ statale și nestatale, cât și motivele interdicției de a înființa anumite instituții, trebuiesc expres prevăzute în lege, ori reglementarea de la alin.(1) al art.121 nu prevede motivele conform cărora "*Învățământul superior medical și farmaceutic se realizează numai în instituții de învățământ publice*".

2) Alin.(2) al art.54 din Constituție acordă posibilitate legislatorului de a stabili prin lege, în cazuri concrete, anumite limite, stabilind că exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției".

Observăm că restricțiile menționate sunt compatibile cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum ar fi: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. În același timp, restrângerea unor drepturi trebuie să constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase, implică apărarea unor valori sociale și umane și din aceste considerente, reglementările internaționale, cât și cele de la art.54 din Constituție, prevăd

posibilitatea restrângerii numai acelor drepturi necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

3) Alin.(4) al art.54 din Constituție stabilește că: "Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății." Prin această reglementare trebuie să se înțeleagă că în cazul aplicării unei restrângeri este necesar să se respecte proporționalitatea între măsura luată și cauza care a determinat-o, restrângerea să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și obligatoriu să fie motivată și prevăzută de lege.

4) În această ordine de idei, observăm că interzicerea de a înființa instituții de învățământ superior medical și farmaceutic instituțiilor private nu corespunde nici unei condiții stipulate în norma constituțională (*interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției*)

Astfel, alin. (2) art. 82; art. 102; lit. g) și h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (3) (4) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (17) art. 105; alin. (8) art. 106; și lit. a) și c) alin. (6) art. 108, ali.(1) al art.121 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014 reglementează măsuri excesive, insuficient elaborate, uneori imposibil de realizat, dar cu efect evident neconstituțional, astfel fiind necesar înlăturarea acestora.

HOTĂRÎREA Guvernului Nr. 390 din 16.06.2015 cu privire la planurile (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate, pe meserii, specialități și domenii generale de studii, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior pentru anul de studii 2015-2016, publicată: 19.06.2015 în Monitorul Oficial Nr. 150-159, în opinia noastră, la fel conține unele prevederi neconstituționale asupra cărora ne expunem în continuare.

Conform art. 1 din Constituția Republicii Moldova, Republica Moldova este **un stat de drept**.

Conceptul *stat de drept*, evocă o formă de organizare socială în care domnesc justul, ideea de dreptate și spiritul echitabil. El este o construcție juridică, care se evidențiază prin supremația legii și prin legarea administrației prin lege. Astfel, conceptul *stat de drept* exprimă în primul rând, ideea că orice măsură, acțiune sau dispoziție a puterilor în stat, de la președinție și parlament, guvern, organele judecătorești, pînă la instituțiile locale, trebuie să se bazeze pe lege. Căci orice măsură luată în afara acestui cadru legislativ, bazat pe constituția țării, constituie -

încălcare a Constituției, negare a statului de drept și trebuie combătută, sancționată fără ezitare, deoarece asemenea practici duc, în mod direct, la instaurarea abuzului și arbitrariului.

La data de 23.11.2014 intră în vigoare **CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA** Nr. 152 (Monitorul Oficial Nr. 319-324 din 24.10.2014), care *stabilește cadrul juridic al raporturilor privind proiectarea, organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului de educație din Republica Moldova.*

La **art. 85**, admiterea în învățământul superior, Codul Educației prevede:

(2) Planul de admitere în învățământul superior cu finanțare de la bugetul de stat se aprobă de Guvern.

La **art. 139** Codul educației stabilește exhaustiv atribuțiile Guvernului în domeniul educației și anume:

- a) aprobă politicile de stat în domeniul educației;
- b) organizează elaborarea proiectelor de acte legislative în domeniul educației, le aprobă și le prezintă Parlamentului spre examinare și adoptare;
- c) adoptă acte normative privind executarea prevederilor legislației în domeniul educației și asigurarea priorității educației;
- d) aprobă structura și efectivul-limită ale Ministerului Educației, precum și regulamentul de organizare și funcționare al acestuia;
- e) monitorizează activitatea Ministerului Educației;
- f) decide asupra propunerilor Ministerului Educației, ale altor autorități administrative centrale și ale instituțiilor publice privind înființarea, reorganizarea sau lichidarea instituțiilor publice de învățământ special, profesional tehnic, superior și de formare continuă;
- g) *aprobă planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate cu finanțare de la bugetul de stat, pe meserii, specialități și domenii generale de studiu, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior;*
- h) aprobă normativele de timp și de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea examenelor de absolvire în învățământul gimnazial și liceal și pentru organizarea și desfășurarea evaluării finale în învățământul primar.

Din prevederile citate ale Codului Educației este cert că Guvernul este competent să aprobe planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate pe meserii, specialități și

domenii generale de studiu, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior **cu finanțare de la bugetul de stat.**

În așa mod, concluzionăm că legislatorul ***nu a avut în vedere*** să-i atribuie Guvernului competența de a aproba planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate pe meserii, specialități și domenii generale de studiu, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior **pe bază de contract.**

Această concluzie este confirmată și de prevederea din articolul 85: (3) Admiterea în fiecare ciclu de studii superioare se organizează prin concurs, în baza metodologiei proprii a instituției de învățământ superior, ***în limita capacității de înmatriculare stabilită prin acreditare sau autorizarea de funcționare provizorie.*** Criteriile de organizare a concursului de admitere se stabilesc prin Regulamentul-cadru de organizare a admiterii în învățământul superior, aprobat de Ministerul Educației.

Legislatorul a ales o soluție corectă, deoarece încetează practica abuzivă de a se lăsa la discreția executivului, fără a se prevedea criterii clare în acest sens, stabilirea cotei de înmatriculare la fiecare specialitate. Hotărârile anuale de Guvern cu privire la cotele de înmatriculare, de fapt, au pus în sarcina Ministerului Educației repartizarea acestor cote pentru fiecare instituție în parte, favorizând corupția.

Totodată, din această hotărîre de Guvern rezultă că în unele cazuri nu se lua în calcul numărul rezonabil de studenți pentru ca o facultate să poată funcționa (cadre didactice suficiente, fond bibliotecar, săli de clasă, personal auxiliar ș.a.). O facultate cu doar 5 studenți la fiecare an de studii nu poate exista nici sub aspect material, nici sub aspect logistic. Analizînd hotărîrea de Guvern adoptată în această problemă, se poate scoate concluzia că, dacă ar fi fost respectate riguros cotele reglementate, toate instituțiile de învățământ superior private s-ar fi autodizolvat sau ar fi fost lichidate din considerente materiale și financiare.

Din prevederile Codului educației rezultă că Guvernul poate decide asupra pregătirii cadrelor conform planului de stat, adică asupra burselor bugetare. Celelalte aspecte ce țin de admiterea la studii trebuie să fie soluționate în condițiile legislației, de către administrația instituției de învățământ superior.

HOTĂRÎREA Nr. 390 din 16.06.2015 cu privire la planurile (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate, pe meserii, specialități și domenii generale de studii, în

instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior pentru anul de studii 2015-2016, se întemeiază pe:

- art. 139 lit. g) din Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319-324, art.634),

- Legea nr. 142-XVI din 7 iulie 2005 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 101-103, art.476), cu modificările și completările ulterioare.

- Legea nr. 1070-XIV din 22 iunie 2000 privind aprobarea Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 94-97, art.676)

Dar, art. 139 lit. g) din Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014, prevede *aprobarea de către Guvern a planului (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate cu finanțare de la bugetul de stat.*

Totodată, conform articolul 6. alin. (7) din Legea Nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative (Publicat: 14.03.2002 în Monitorul Oficial Nr. 36-38), *în cazul în care între două acte legislative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme ce promovează soluții diferite asupra aceluiași obiect al reglementării, se aplică prevederile actului posterior.*

În așa mod, prevederile Legii nr. 142-XVI din 7 iulie 2005 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 101-103, art.476), cu modificările și completările ulterioare, precum și a Legii nr. 1070-XIV din 22 iunie 2000 privind aprobarea Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 94-97, art.676), în partea în care contravin prevederilor Codului educației sînt nule.

În lumina celor expuse, HOTĂRÎREA Nr. 390 din 16.06.2015 cu privire la planurile (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate, pe meserii, specialități și domenii generale de studii, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior pentru anul de studii 2015-2016, în partea ce ține de anexele 3 și 4 contravine normei legale (Codul educației al

Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319-324) și se prezintă ca anticonstituțională.

AUTORII SESIZĂRII SOLICITĂ

A declara neconstituționale prevederile ce se conțin în alin. (2) art. 82; art. 102; lit. g) și h) alin. (3) art. 103; art. 104; alin. (3) (4) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (17) art. 105; alin. (8) art. 106; și lit. a) și c) alin. (6) art. 108, ali.(1) art.121 din CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 152 din 17.07.2014;

HOTĂRÎREA Nr. 390 din 16.06.2015 cu privire la planurile (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate, pe meserii, specialități și domenii generale de studii, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior pentru anul de studii 2015-2016, în partea ce ține de anexele 3 și 4.